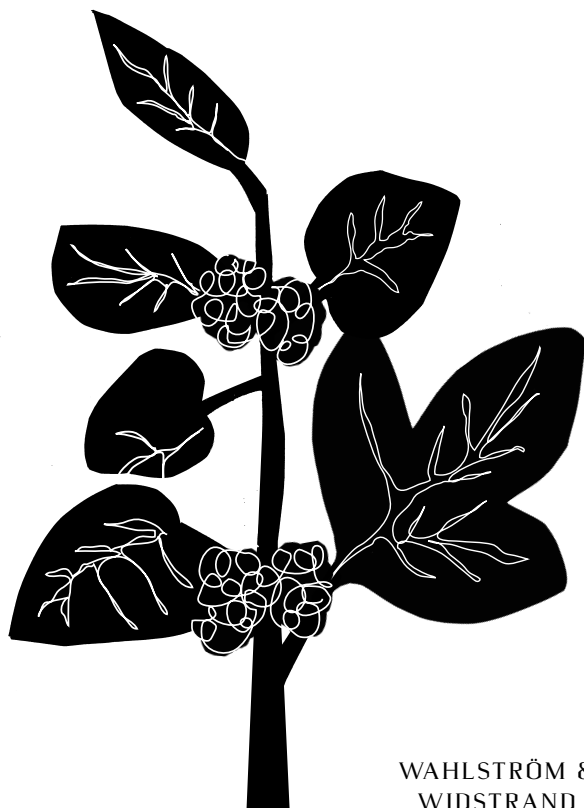

AGMALL SARWARI

WAHLSTRÖM &
WIDSTRAND

SILKESBADET

Citat

s. 5 »Giv oss en dröm«, *Glöd* © Artur Lundkvist
– licensierat genom ALIS, 1928, Bonnier

s. 207 *Samlade skrifter* [11] *Varia* © Karin Boye, 1949,
Bonnier

s. 277 *Krilon själv* © Eyvind Johnson
– licensierat genom ALIS, 1943, Bonnier

Wahlström & Widstrand
www.wwd.se

COPYRIGHT © Agmall Sarwari 2024
OMSLAG Sara R. Acedo
TRYCK ScandBook, EU 2024
ISBN 978-91-46-24001-3

Giv oss en ljus dröm – och våra händer skall fortfara
att krama om spett och grova släggskäft. Vi arbetar
någonstans djupt nere. Vi behöver en ljus dröm.

~ ARTUR LUNDKVIST

Till Judit och Dante

Prolog

HAN SOM SKULLE kallas Baba lutade cykeln mot lerhuset och tittade ut över dalen. Morgonsolen var mild, men vinden hade hunnit värmas upp och daggblänket dunstat från mullbärsbladen. Framför honom bredde ökenslätten ut sig, och trots det hördes ljudet av porlande vatten. Till höger suddigt blåa bergsskuldror med dimslöjor kring foten, och till vänster en massiv bergskropp.

Bandet med jorden, med odlingen, kändes aldrig starkare än när han tittade upp mot pärlbandet av kratrar som rann nerför sluttningen. Blicken fastnade på det fjärde karezhållet från toppen och han tänkte på fadern han aldrig lärt känna. Inget ansikte att förhålla sig till, inga kroppsgester eller kroppssilhuett som fastpräglats som ett minne. Han hade varit för liten när fadern gick bort.

Desto starkare kändes närvaron av andra förfäder, spåren efter deras kroppar som format hålen, leriga fötter och händer som grävt fram karezkanalerna för flera hundra år sedan. Det uråldriga bevattningssystemet mynnade ut i dammen. Solen målade kallt källvatten blått som

lapis lazuli, med ditpenslade silverstrimmor. Och med monsunregnen slog grönskans hjärtslag i dalen. Under ett ögonblick gavs liv åt det spruckna och utdömda, även jorden utom räckhåll för källan. Hans familjeodling var omsluten av torr och otjänlig mark, där fanns bara några ensamma enbär- och tandborstträd.

Han som skulle kallas Baba andades in damm, doften av kaprifol och citronblad. Och han höll kvar det, tänjde ut ögonblicket och lyssnade på surret från sländor.

Vanligen räckte ett brödstycke och en melonskiva till frukost. Men han drog med ett finger på paketet som låg på den skuggade bänken och valde sedan att steka upp ett par aubergineskivor på spritköket, tillsammans med vitlök och salt. Han vätte läpparna med källvattnet. Lät det skölja genom strupen.

Han kastade några brödsmulor till ökenstensskvättorna som slagit sig ner runt vattnet. Tänkte att han borde låta bli, de var ju affärskonkurrenter. För båda ville åt silkeslarverna. Förutom kvittret från skvättorna kunde han på avstånd höra vallhundarna från den nomadiska kochistammen skälla.

Han hade tillbringat de senaste veckorna med att bygga ett hus, centralt placerat i hans gröna hav. Trampat igenom fet jord, sedan adderat sand och träflis för hållfastheten, och vid behov torkade strimlade blad. Massan hade därefter hållits av i träformar där de självtorkat

utomhus. De färdiga tegelblocken spacklade han sedan ihop med lervälling. Han hade lärt sig det som barn. För huset hans familj bodde i krävde regelbundet underhåll och i brist på en fadersgestalt hade familjen skickat honom, den yngste och smidigaste, upp på taket. Med tunga hinkar och spade hade han balanserat vid takkanten.

Hans mor och bröder bodde kvar i familjehuset. De höll sig undan hans del av odlingen, nöjda med den bördiga ostliga delen som gav större skördar med mindre ansträngning, sa de åtminstone. Han visste att familjen inte hade mycket till övers för silkesplanerna. Men han kunde business, sa han, och lovade dem rikedomar oavsett om de trodde på honom eller inte.

Dörröppningens ljusrektangel kastade en fladdrande trädsilhuett på golvet och han tog några försiktiga steg in, trevade med händerna utefter väggarna, för elen var inte dragen än. Det fanns gott om utrymme för dess syfte. Luftkonditioneringen som snart skulle kopplas samman med luftfuktaren hade kostat extra, men han hade lärt av de bästa. Luftfuktigheten skulle upp till nittio procent, och temperaturen skulle ligga runt tjugo grader.

För kontroll var allt.

Pappkartongen lockade honom till träbordet. Han gläntade på locket och log när han mindes sin chef från sidenfabriken. »Det är hundratals delar som behöver harmonisera. Nyckeln till den finaste sidenväven ligger inte bara i spinn- och vävtekniken«, hade chefen sagt och tagit honom åt sidan den där dagen. »För även larverna

kräver en exakt temperatur och luftfuktighet. Annars kan du glömma skörden. De äter bara de mest utsökta mullbärsbladen. Dem du får fram i avpassningen av ljusflödet och näringen. I ett genomtänkt jordmånsval. Och glöm inte hydreringen. För ett överflöd av vatten dränker rötterna, och för lite fukt torkar ut plantan.«

Längs väggarna skulle det bli hyllplan från golv till tak, med plastbackar fyllda av blad och silkeslarver. Han såg det framför sig i dunklet. Tankarna gav en stunds resnit från arbetet och solbadet som väntade utanför.

Han pillade upp tejen och plockade varsamt fram håriga larver och silkesspinnare ur pappkartongen. De nya larverna skulle bekanta sig med mullbärsträden, dess ovala blad med sågtandad bård. Bladen var larvernas föda. Och de åt dygnets alla timmar. Huvudbehåringen mörknade när larverna fått tillräckligt mycket energi. Det var en signal att förpuppningen stod för dörren, arbetet med att tvinna fram tunna, lena och slitstarka trådar för att skapa en väv, eller ett hölje. Puppen eller kokongen bestod sedan av tre- till sjuhundra meter silkestråd när larven tvinnat färdigt. Silkestråd av finaste kvalitet.

Fjärilarna gjorde inget motstånd. Tusentals år av selektivt avlande hade gjort de färdiga silkesspinnarna, fjärilarna, oförmögna att flyga. Eller äta. De existerade endast för att para sig och lägga ägg.

Nöjd med larvernas reaktion på bladen han gett dem la

han försiktigt ner kartongen igen, och gav sig ut i hettan. På huvudet en blöt trasa med snöre knutet runt.

Med brända näsvingar och flagade kinder gick han bland raderna av yngre mullbärsplantor. Bakom honom fanns en dunge där det växte något större träd, vars grenar tyngdes av blodröda bär.

Han skulle bara äta den sista kupade handen bär, sedan fick det räcka. Överarmarna och skuldrorna stramade och svetthinnan glänste ikapp med himlen där han stod och vilade från grävandet i den fuktiga jorden. Det hade blivit en vana, att stanna upp när en tredjedel av arbetet återstod. För att smaka av frukter och bär och vila kroppen, att med brisens hjälp svalka ansiktet.

Han hade grävt fram hålrum i väldränerad jord för plantorna han drivit upp, hålet dubbelt så djupt och stort som rötterna. I det mest solbelysta läget. Han vattnade med källvattnet, men inte för mycket och slängde i rejäla nypor gödsel. Blundade ett slag i eftermiddagens heta lugn och tänkte på henne, sin blivande fru. Ännu var de bara förlovade, dock var det likvärdigt med att vara gifta, så det räckte för tillfället. Han hade ju inte råd med ett dyrt bröllop. Han hade träffat henne under ekonomistudierna på Kabuls universitet. Hon hade sagt att hans långa hår lockade sig som ett oroligt hav. Och han ville vara med henne, för han tyckte om den han blev med henne. Han kände sig starkare; världen öppnade sig med henne vid hans sida. Hennes envisa föreställning om att det drömda kunde göras verkligt. Sättet hon svävade

över trösklar. Hur det enligt henne var så självklart att silkestrådarna skulle bli en framgångssaga, inte minst för att hon skulle hjälpa till.

Så han åkte till Kandahar, där de båda hade sina familjer, och han frågade hennes föräldrar om deras tillåtelse att få umgås med henne. Detta innan den sovjetiska invasionen hade ägt rum.

Nu stod han i sin mullbärsträdgård och mindes tiden när himlen ännu inte var en mörk tiggarskål, när den fortfarande togs för given.

HÄSSLEHOLMEN VAR EN STADSDEL där arbetslösheten gröpt ur självbilden, och misstron till myndigheterna avspeglades inte minst i motviljan att följa sjukvårdens goda, förmanande råd och ordinationer. Ett område där de medborgare som enligt staten existerade bar många icke-existerande människor på sina axlar. Det var svårt att få läkare eller sjuksköterskor att arbeta i de områdena. Man fick några tusenlappar mer i månaden jämfört med de mer socioekonomiskt välmående, men hade sjukare patienter, och dessvärre enligt samma spelregler; du förväntades ta lika många patienter oavsett hur sjuka de var.

Men Asad tänkte alltmer: Om inte jag, så vem?

För i väntrummet såg han systrar, bröder.

Han såg sin far.

Hässleholmens vårdcentral var intryckt i en byggnad med röd plåtpanel på utsidan. Den innehöll även den lokala fritidsgården, så det var gott om spring och det luktade rök – framförallt från caféet de äldre brukade frekventera. Utanför ett mindre torg, och mittemot låg kvarterspizzerian.

När han började arbeta på vårdcentralen var de fyra läkare. En läkare slutade efter bara två månader. Sedan var de tre. Doktor Bassam hade arbetat där i många år. Han hade sett flera chefer komma och gå. Han var fet, hade artros och hans sömnapné syndrom gjorde att han ofta somnade vid arbetsplatsträffar och läkarmöten, och att han haltade med kryckkäpp förvånade ingen, allra minst hans patienter. Doktor Bassam dök sällan upp vid de obligatoriska personalmötena. När Asad knackade på för att påminna mumlade han att det var mycket nu, att han skulle sitta kvar vid datorn och jobba färdigt.

Och hans diabetespatienter stod på medicin-kombinationer som var tjugo år gamla. Funkade de då, så funkade de väl nu, brukade han säga. Han lindrade bördan hos patienter med nedslipade kotbågar, förslitna knän och förtvinade muskler genom att skänka cylindrar med tramadol, oxykodon och kodein, och för att patienterna skulle kunna sova fick de benso till natten. Och när han hade jouren suckade sjuksköterskorna, för han suturerade aldrig, eller svarade i jourtelefonen. Han tog inte heller fall som krävde att läkaren tog sig till akutrummet.

Han höll sig undan. Och träffade i första hand patienter som talade samma språk som han själv.

Asad däremot hade höga målsättningar och slängde ihop en powerpoint och föreläste för kollegorna:

Tramadol är en syntetisk opiat som skapades i Tyskland i början av sjuttioalet. Avsikten var skapandet av den perfekta smärtlindringen. För det var aldrig tillräckligt med opiaterna heroin, morfin, metadon och buprenorfin. Det man snart såg var att tramadol inte bara påverkade smärtaxeln via opioida systemet i kroppen, utan även hade en mentalt bedövande effekt, likt vissa antidepressiva. Kombinationen av att den sänkte ångesten och samtidigt långsamt ledde in patienten i ett beroende, gjorde dess fortsatta försäljningsframgång given. Brukaren blev mer aktiv och mindre handlingsförlamad. Något inte minst den jihadistiska gruppen Boko Haram utnyttjade genom att leda in sina soldater i systematiskt bruk av drogen; för soldaterna blev det lättare att döda, och även lättare att möta döden.

Patienterna öste saliv och svordomar och hot mot Asad, för att han tyckte att kollegan forskrev fel, för att han tyckte att det fanns andra sätt att lindra smärta än genom att skapa svårbrutna beroenden. Han tog fajten med varenda patient. Stod de på tramadol ifrågasatte han det. Nackdelarna överväger fördelarna, man blir förstoppad

och illamående och opiaterna kan leda till depressioner, utöver andningspåverkan och död.

Patienterna blev förbannade. Vem fan trodde han att han var, de hade fått sina preparat utskrivna i arton år, och här kommer han och föreslår ett byte. Visste inte doktorn hur jävla ont det gjorde i ryggen? Han svarade aldrig. För vad skulle han säga: Jag döptes i smärta och olja flödar genom mig. Att jag ändå sitter framför dig, det är för att även min moders blod rinner i mina ådror?

Antalet dödshot han hade hunnit få under bara ett år på Hässleholmens vårdcentral var långt fler än, ja, än vad han någonsin tänkt att det här yrket skulle innefatta.

Efter bara två veckor på vårdcentralen hade han blivit ansvarig för hjärtpatienterna, en månad senare fick han ansvaret för diabetespatienterna. Och sex månader efter att Asad introducerats för sina nya kollegor sa den dåvarande medicinskt ansvarige läkaren upp sig.

Sedan återstod endast dr Bassam som läkarkollega. Så Asad fick ta rollen som »medicinskt ansvarig läkare«. Som ett slags konsultuppdrag, han gav medicinska råd till verksamhetschefen när han tyckte att det behövdes. Vilket i slutändan ledde till att chefen fokuserade på ekonomin.

Verksamhetschefen, som tidigare endast varit enhetschef, hade fått sin chans i Hässleholmen då det verkade vara lättare att få chefsuppdrag i dessa områden.

Nyförlost och följsam höll han hårt i sin överordnade chef, och ville tillfredsställa, och sökte bekräftelse. Om det så innebar att hans redan hårt underbemannade vårdcentral tog på sig ytterligare uppdrag och ansvar, må så vara.

»Vi kan inte fortsätta med hyrläkeriet så mycket mer. Jag vet inte hur länge vi kan ha överblick över alla dessa olika läkare som kommer och går«, sa Asad.

»Jag har en annons ute i den regionala databasen, jag gör allt jag kan!« svarade verksamhetschefen med flackande ögon. »Förresten, jag ber om ursäkt att jag inte är så synlig just nu. Men jag har fullt upp med nya äldremottagningen, och då vi tagit på oss uppdraget för psykisk ohälsa så måste jag sitta med det också. Men visst, det har varit lite sura miner. Jag ordnar en after work så det blir muntrare i korridorerna.« Och att de just nu gick plus i budgeten för att vakanta läkarplatser gav svarta siffror struntade chefen i, bedyrade han.

Läkarna var för få och patienternas behov omätligt.

Om de inte lyckades erbjuda snabba tider till de minst sjuka, men med starkast röster, skulle vårdcentralen få mindre pengar. Och med mindre pengar skulle i slutändan de sjukaste få lida, för personalen skulle bli än färre.

Såpass sjuka patienter som här hade Asad tidigare bara träffat på sjukhus. Gränsen för vad han betraktade som friskt, som därmed fick vänta, försköts ständigt.

Det han på medelklassvårdcentralen betecknat som sjukt, det la han här in i högen ämnad för »längre fram«.

Och verksamhetschefen var aldrig riktigt där, på plats, för han hade precis fått en regional samordnarroll, vilket var bra för honom och karriären, men tog mycket av hans tid, tiden han kunnat använda till att rekrytera bra läkare och sjuksköterskor.

Asad sov sämre, märkte hur huvudet inte följde med hjärnan längre, hur han tog stegen försiktigt, för själva asfalten under hans fötter kändes ostadig.

I hemmet såg han allt mindre av Sara, för som socialsekreterare var det tufft nu, siffrorna såg inte bra ut enligt stadsdelen. I sängen efter deras omtumlande dag infann sig känslan av att de inte längre kände varann. Det fanns inte mycket kvar att säga. Om det inte gällde familjeföretaget, som parterapeuten kallade det. Just den delen av relationen flöt invändningsfritt, effektivt, för den kretsade kring sonen, den gemensamma investeringen. Med outsourcad städning och matleverans till underleverantörer visade årsomsättningen än en gång fina resultat. Sommarresan till Italien skulle bli av i år.

Hennes mobiltelefon som lyste upp sovrummet och han som låtsades sova. Och sedan somnade de till slut, efter att ha granskat var sin väggtafet.

Bara fötter som rörde vid varann, nästan alltid oavsiktligt.